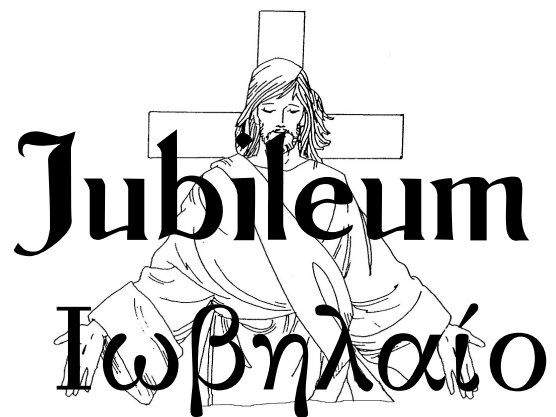

Σύντομα κείμενα για το Ιωβηλαίο - Αρ. 8 Σεπτέμβριος 2025

Η ΑΡΕΤΗ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ

ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΥΛΟΣ Α΄

Γενική ακρόαση 20^{ης} Σεπτεμβρίου 1978

Η ελπίδα

Σύμφωνα με τις 7 «λυχνίες εξαγιασμού» κατά τον Πάπα Ιωάννη ΚΓ΄, δεύτερη είναι η ελπίδα. Αυτή η αρετή είναι υποχρεωτική για κάθε χριστιανό.

Ο Δάντης στον Παράδεισο της Θείας Κωμωδίας φαντάστηκε ότι παρουσιάζεται σε μια εξέταση για το χριστιανισμό. Τον ρώτησε ο Απόστολος Πέτρος: «έχεις πίστη?», ύστερα ο Απόστολος Ιάκωβος: «έχεις ελπίδα?». Τέλος ο Απόστολος Ιωάννης ρώτησε: «έχεις αγάπη?». «Ναι», απαντά ο Δάντης, «έχω πίστη, ελπίδα, αγάπη», το αποδεικνύει και προάγεται στην εξέταση.

Όταν λέω ότι η ελπίδα είναι υποχρεωτική είναι διότι **εκείνος που τη βιώνει ταξιδεύει σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης και εγκατάλειψης**, κατά τη ρήση του ψαλμωδού: «Κύριε, εσύ είσαι ο βράχος μου, η ασπίδα μου, η ισχύς μου, το καταφύγιό μου, το φως μου, ο ποιμένας μου, η σωτηρία μου».

Θα μου πείτε: μήπως είναι υπερβολικά ενθουσιώδης αυτός ο ψαλμωδός? Είναι δυνατόν σ' αυτόν όλα να πηγαίνουν πάντα κατ' ευχήν? Όχι. Και αυτός γνωρίζει, και το λέει, ότι οι κακοί συχνά είναι τυχεροί και οι καλοί καταπιέζονται. Μερικές φορές παραπονιέται στον Κύριο: γιατί Κύριε κοιμάσαι? Γιατί σιωπάς? Αφυπνίσου, άκουσέ με, Κύριε.

Ωστόσο η ελπίδα του παρέμεινε σταθερή, ακλόνητη. Σε όσους ελπίζουν μπορεί να εφαρμοστεί αυτό που είπε ο Απόστολος Παύλος για τον Αβραάμ: «πίστεψε ελπίζοντας ενάντια σε κάθε ελπίδα» (Ρωμ 4, 18). Θα αναρωτηθείτε πως μπορεί να γίνει αυτό. Γίνεται εφόσον προσκολλούμαστε σε τρεις αλήθειες: την παντοδυναμία του Θεού, την άμετρη αγάπη του Θεού για μένα, την πιστότητα του Θεού στις υποσχέσεις του. Αυτός, ο Θεός της ευσπλαχνίας, ανάβει σ' εμένα την εμπιστοσύνη. Επομένως δεν αισθάνομαι μόνος, άχρηστος, εγκαταλελειμμένος αλλά εμπλεκόμενος σε ένα σχέδιο σωτηρίας που θα καταλήξει στον Παράδεισο.

Η ίδια βέβαιη εμπιστοσύνη πάλλεται στους Ψαλμούς. Θα ήθελα να διαβάσετε μια ομιλία του ιερού Αυγουστίνου την ημέρα του Πάσχα για το Αλληλούια. Λέει ότι το αληθινό Αλληλούια θα το ψάλλουμε στον Παράδεισο. Εκείνο θα είναι το Αλληλούια της πλήρους αγάπης: αυτό του τώρα, είναι το Αλληλούια της πεινασμένης αγάπης, δηλ. της ελπίδας.

Κάποιος θα μου πει: αν όμως είμαι αμαρτωλός? Του απαντώ όπως απάντησα σε μια άγνωστη κυρία που πριν αρκετά χρόνια εξομολογήθηκε σ' εμένα. Ήταν αποθαρρυσμένη γιατί, έλεγε, είχε μια ηθικά φουρτουνιασμένη ζωή. Της είπα: μπορώ να σας ρωτήσω πόσο χρονών είστε? Τριανταπέντε. Μα μπορείτε να ζήσετε άλλα σαράντα ή πενήντα χρόνια και να κάνετε τόσο καλό. Αυτό βοηθάει να κοιτάξει στο μέλλον και, με τη χάρη

του Θεού, να ανανεώσει τη ζωή της. Της ανέφερα τα λόγια του Αγίου Φραγκίσκου de Sales που μιλούσε για τις **«αγαπημένες μας ατέλειες»**: ο Θεός απεχθάνεται τις ανεπάρκειες διότι είναι ανεπάρκειες. Από την άλλη, όμως, κατά κάποιο τρόπο, αγαπά τις ανεπάρκειες εφόσον του δίνουν τη δυνατότητα να δείξει την ευσπλαχνία του και σ' εμάς να παραμείνουμε ταπεινοί, να κατανοήσουμε και να συμπάσχουμε με τις ανεπάρκειες του πλησίον.

Δεν συμμερίζονται όλοι αυτή μου τη συμπάθεια για την ελπίδα. Π.χ. ο Νίτσε την αποκαλεί «αρετή των αδυνάμων»· καθιστά το χριστιανό περιττό, υποταγμένο, ξένο στην πρόοδο του κόσμου. Άλλοι μιλούν για «αλλοτρίωση», για απόσπαση των χριστιανών από τον αγώνα για την προαγωγή του ανθρώπου. Όμως, όπως διδάσκει η Β' Βατικανή Σύνοδος, «το χριστιανικό μήνυμα, χωρίς να αποσπά τους ανθρώπους από το κατήκον να οικοδομήσουν τον κόσμο ή να τους ωθήσει να αδιαφορήσουν για το καλό των όμοιων τους, τους κάνει μάλλον να δεσμευτούν σε όλα αυτά με τρόπο πιο επιτακτικό» (GS 34).

Ανά τους αιώνες προβλήθηκαν τάσεις και διατυπώσεις από χριστιανούς υπερβολικά απαισιόδοξους για τον άνθρωπο. Αυτές όμως δεν τις ενέκρινε η Εκκλησία και λησμονήθηκαν χάρη στο νέφος χαρούμενων και δραστήριων αγίων, χάρη στο χριστιανικό ουμανισμό, χάρη στους ασκητικούς διδασκάλους, τους οποίους ο άγιος Βευνε ονόμαζε «τους γλυκούς», και χάρη σε μια περιεκτική θεολογία. Π.χ. ο άγιος Θωμάς ο Ακινάτης θέτει ανάμεσα στις αρετές την **iucunditas** δηλ. την ικανότητα μεταστροφής των όσων ακούγονται και βλέπονται – σε ενδεδειγμένο βαθμό και τρόπο – σε ένα γλυκύτατο μείδιμα.

Γλυκύτατος μ' αυτή την έννοια – εξηγούσα στους μαθητές μου – ήταν εκείνος ο Ιρλανδός οικοδόμος που έπεσε από τη σκαλωσιά και έσπασε το πόδι του. Τον πήγαν στο νοσοκομείο. Η νοσοκόμα και ο γιατρός τον λυπήθηκαν, αυτός όμως τους είπε: «δεν πόνεσα πέφτοντας αλλά φθάνοντας στο έδαφος».

Όταν ο άγιος Θωμάς ο Ακινάτης δηλώνει ότι είναι αρετή ο αστεϊσμός και το χαμόγελο, βρίσκεται σε αρμονία με το «χαρμόσυνο άγγελμα» που κήρυττε ο Χριστός, με την **hilaritas** (ιλαρότητα) που συνιστούσε ο ιερός Αυγουστίνος. Είναι η νίκη του πεσιμισμού, η ένδυση της χριστιανικής ζωής με χαρά, η πρόσκληση να πάρουμε κουράγιο από τις υγιείς και αννές χαρές που συναντάμε.

Όταν ήμουν παιδί, διάβασα κάτι για τον Ανδρέα Carnegie, ο οποίος πήγε με τους γονείς του στην Αμερική από τη Σκωτία και έγινε ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου. Με εντυπωσίασε ότι επανερχόταν στις αυθεντικές και γνήσιες χαρές της ζωής του. Έλεγε «γεννήθηκα στη φτώχεια δε θα άλλαζα όμως τις αναμνήσεις της παιδικής μου ηλικίας με εκείνες των παιδιών των εκατομμυριούχων. Τι ξέρουν αυτά από οικογενειακές χαρές, τη μητρική γλυκύτητα που τα κάνει όλα στο σπιτικό?».

Νεαρός εργάστηκε σε κλωστήριο στο Πίτσμπουργκ με μόλις 56 λίρες μισθό το μήνα. Ένα βράδυ, αντί να του δώσει αμέσως το μισθό ο ταμίας, του είπε να περιμένει. Ο Carnegie σκέφτηκε ότι θα τον απέλυαν, όμως όταν πληρώθηκαν και έφυγαν οι άλλοι, ο ταμίας του είπε: «Αντρέα, παρακολούθησα με προσοχή τη δουλειά σου και κατέληξα ότι αξίζει περισσότερο από εκείνη των άλλων. Ο μισθός σου γίνεται 67 λίρες». Στο σπίτι η μητέρα του έκλαψε από ικανοποίηση για την πρόοδο του γιου της. Έλεγε μετά από χρόνια ο Carnegie: «όλα μου τα εκατομμύρια μαζί δεν μου προξένησαν ποτέ τη χαρά εκείνων των 11 λιρών αύξηση». Βέβαια τέτοιες χαρές δεν πρέπει να γίνονται απόλυτες· είναι κάτι, δεν είναι το παν. Χρειάζονται ως μέσο, δεν είναι ο σκοπός, δεν κρατούν για πάντα αλλά για λίγο. Έλεγε ο Απόστολος Παύλος: «όσοι ασχολούνται με τον κόσμο ας είναι σαν να μην ασχολούνται. Επειδή η μορφή αυτού του κόσμου περνά» (Α' Κορ 7, 31). Ο Ιησούς μας νοθετεί: «ζητάτε πρώτα τη βασιλεία του Θεού» (Μτ 6, 33).